

Gemeenteraad

Vergadering van 11 juni 2024

Beleid en Uitvoering - Openbare ruimte

2024_RAAD_00036 Vervolg aanpak oud papier met minicontainers

Auteur

Jan Willem van Dalen

Overlegd met

Sjoerd Hamstra, Theo Bouius, Inge Meindertsma, Rova

Portefeuillehouder

M. Scheringa

Samenvatting

Van oudsher loopt de inzameling van oud papier via lokale organisaties met vrijwilligers van verenigingen, scholen en kerken. Het oud papier levert de vrijwilligersorganisaties een welkome inkomstenbron op. Al jaren is er discussie over de toekomstige papierinzameling in Steenwijkerland. In mei 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met invoering van blauwe minicontainers in Steenwijk, Zuidveen, Onna en Kallenkote.

Sinds 2024 wordt het oud papier bij de laagbouw in Steenwijk, Onna, Zuidveen en Kallenkote net als in Vollenhove met blauwe minicontainers ingezameld. Het afgelopen jaar hebben we constructief overlegd met alle papier inzamelende organisaties om ook elders over te stappen op inzameling met blauwe minicontainers. De gesprekken hebben het volgende opgeleverd:

1. Er zijn afspraken gemaakt met de papier inzamelende organisaties in Sint Jansklooster, Wanneperveen, Belt-Schutsloot, Giethoorn, Blokzijl, Scheerwolde, Blankenham, Dwarsgracht, Kuinre, Kalenberg, Ossenzijl en Eesveen (incl. het bijbehorende buitengebied) over de invoering van de blauwe minicontainer voor oud papier;
2. Deze organisaties hebben de mogelijkheid vanaf 2025 tijdens de inzameling vrijwilligers (bijrijders) te leveren om te helpen met de lediging van de containers. Hiervoor ontvangen ze dan een vergoeding om hun gederfde inkomsten voor het oud papier te kunnen opvangen;
3. De vijf papier inzamelende organisaties in Steenwijkerwold, Tuk, Paasloo, Willemsoord en Oldemarkt willen de inzameling van papier graag houden zoals het is met brengcontainers. Wij respecteren deze keuzes.

Op specifieke locaties is papierinzameling met minicontainers niet mogelijk. Denk aan de hoogbouw, woningen zonder tuin en een deel van de waterdorpen. De aanpak op deze locaties is als volgt:

Op makkelijk uitvoerbare locaties: plaatsen verzamelcontainers voor oud papier. Waar redelijkerwijs mogelijk ondergronds;

Bij kleine appartementencomplexen met weinig aansluitingen: bij voorkeur met collectieve minicontainers;

Op meer lastig uitvoerbare locaties: maatwerk voor de beste oplossing voor het inzamelen van oud papier;

In al deze situaties zal afstemming met omwonenden plaatsvinden. Zij kunnen vooraf hun zienswijze geven.

Beschrijving

Inleiding

Van oudsher loopt de inzameling van oud papier via lokale organisaties met vrijwilligers van verenigingen, scholen en kerken. Het oud papier levert de vrijwilligersorganisaties een welkome inkomstenbron op. Al jaren is er discussie over de toekomstige papierinzameling in Steenwijkerland. In mei 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met invoering van blauwe minicontainers in Steenwijk, Zuidveen, Onna en Kallenkote. Dit is vanaf 2024 gerealiseerd.

Tegelijk met de invoering van deze containers zijn afspraken gemaakt met de inzamelende verenigingen en scholen. Afsproken is dat zij een vrijwilliger (bijrijder) leveren voor de inzameling en daarvoor een inzamelvergoeding ontvangen. Een bijrijder zet containers recht, voorkomt verkeersonveilige situaties (van bijv. omgevallen containers) en zorgt ervoor dat er geen 'zwerfpapier' achterblijft. Voor deze inzet ontvangen de vrijwilligers een vergoeding. Dit betekent dat de inkomsten voor deze verenigingen en scholen gelijk blijven. Deze afspraak heeft een looptijd van 10 jaar, waarbij we na 5 jaar opnieuw de garantievergoeding en het gemiddelde tonnage vaststellen. De ervaringen met deze manier van inzamelen in de genoemde vier kernen zijn positief en dat maakt dat we onderzocht hebben of deze aanpak ook in andere kernen kan worden toegepast.

De gemeente heeft met de inzamelende organisaties een contract afgesloten tot 1 januari 2025 voor de belading van de huis-aan-huis inzameling. Aangezien afvalinzamelbedrijven vanwege aansprakelijkheidsrisico's vanaf 2021 – 2022 de belading niet meer door vrijwilligers willen laten uitvoeren, vinden die beladingswerkzaamheden nu niet meer plaats. De vergoeding vanuit de gemeente aan de papier inzamelende organisaties gaat echter nog wel door. In beginsel zouden de inkomsten voor deze organisaties per 2025 stoppen. De gemeenteraad heeft het college gevraagd te zoeken naar alternatieve werkzaamheden voor deze inzamelende organisaties om zo hun inkomsten op peil te kunnen houden.

Dit raadsvoorstel gaat over de vervolgaanpak oud papier in Steenwijkerland.

Gewenst resultaat

1. Het gewenste resultaat voor de laagbouw is de invoering van de blauwe mini-container in meer kernen in onze gemeente.
2. Het gewenste resultaat voor de andere woningen is dat er goede en toekomstbestendige collectieve inzamelvoorzieningen komen voor oud papier.

Argumenten

1.1 Gemeenten hebben de wettelijke zorgplicht de inzameling van papier in de hele gemeente te regelen.

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval (artikel 10.21 tot en met 10.29 van de Wet milieubeheer). De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor de inzameling van oud papier (artikel 1b van het Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen). Dit betekent dat de gemeente de papierinzameling ook moet garanderen als de marktprijs voor papier laag is. Het college heeft de afgelopen jaren voorstellen uitgewerkt om de inzamelwijze van oud papier uniform en meer professioneel te regelen.

1.2 Inzameling aan huis met blauwe minicontainers past ook goed in de beleidsstrategie "omgekeerd inzamelen".

Het gemeentelijke afval- en grondstoffenbeleid: grondstoffen (PMD, gft en papier) worden aan huis ingezameld, terwijl inwoners het beetje restafval dat overblijft moeten wegbrengen naar ondergrondse wijkcontainers. Dus hoge service voor gewenste grondstoffen en lagere service voor ongewenst restafval.

1.3 We hebben een gemeentelijke koers voor de inzameling van oud papier.

Onze eerder vastgestelde gemeentelijk koers voor inzameling van oud papier is:

- bij grondgebonden woningen (laagbouw) wil de gemeente het papier inzamelen met blauwe minicontainer, mits hierover met de huidige vrijwillige inzamelorganisaties overeenstemming is bereikt;
- op specifieke locaties waar blauwe minicontainers niet mogelijk zijn, wordt in overleg met de betrokken bewoners naar een passend alternatief gezocht. Denk aan ondergrondse of bovengrondse verzamelcontainers of aan minicontainers voor collectief gebruik bij een klein appartementencomplex.

1.4 Inzameling met een blauwe minicontainer blijkt goed te werken

Jaren geleden is de blauwe minicontainer al in Vollenhove ingevoerd en sinds 2024 ook bij de laagbouw in Steenwijk, Zuidveen, Onna en Kallenkote. Met zijbeladingsvoertuigen is de belading volledig gemechaniseerd, wordt zwaar tilwerk voorkomen (arbo-technisch gunstig) en zijn de kosten lager. Bovendien wordt zo geanticipeerd op de uitfasering van de zogenaamde achterladers. Deze inzamelwijze werkt naar wens en we krijgen positieve reacties van gebruikers. In de rest van de gemeente wordt oud papier nog op een traditionele manier ingezameld: hetzij door professionele inzamelaars aan huis met bundels en dozen, hetzij door lokale vrijwilligers met grote brengcontainers op centrale locaties in de kernen.

1.5 Wij hebben constructief overleg gevoerd met de papier inzamelende organisaties

Wij hebben met alle papier inzamelende organisaties overlegd over de toekomstige inzameling en de vergoedingen. Er zijn afspraken gemaakt met een deel van de organisaties over de invoering van de blauwe minicontainer en alternatieve werkzaamheden om de inkomsten te houden; en een deel van de organisaties wil het papiersysteem graag houden zoals het nu is.

Met de inzamelende organisaties is afgesproken dat ze vrijwilligers (bijrijders) leveren voor de inzameling van Rova en daarvoor ontvangen ze dan een vergoeding. Een bijrijder zet containers recht, voorkomt verkeersonveilige situaties (van bijv. omgevallen containers) en zorgt ervoor dat er geen zwerfpapier achterblijft. Voor deze inzet ontvangen de organisaties een vergoeding van € 34 per ton (huidige inzamelvergoeding) over het gemiddeld tonnage oud papier van de jaren 2020-2022. Dit betekent dat de inkomsten voor deze verenigingen en scholen gelijk blijven. Deze afspraak heeft een looptijd van 10 jaar, waarbij we na 5 jaar opnieuw de garantievergoeding vaststellen. De inzet van de vrijwilligers is vanaf januari 2025.

1.6 Veilige manier van inzamelen met vrijwilligers

De ervaringen die we zelf hebben opgedaan in Vollenhove en de ervaringen van ROVA in andere gemeenten (zoals Urk) laten zien dat de inzet van vrijwilligers gewenst en veilig is. Toekomstige bijrijders worden per keer dat ze meerijden, geïnstrueerd door de ROVA-chauffeur.

1.7 Afspraken met Sint Jansklooster, Wanneperveen, Belt-Schutsloot, Giethoorn, Blokzijl, Scheerwolde, Blankenham, Dwarsgracht, Kuinre, Kalenberg, Ossenzijl en Eesveen

Met de papier inzamelende organisaties in bovenstaande kernen zijn afspraken gemaakt over inzameling met blauwe minicontainers.

1.8 In Oldemarkt, Steenwijkerwold, Tuk, Paasloo en Willemsoord verandert er niets

De inzameling via een brengcontainer in bovenstaande kernen is nu voldoende geregeld. Daarom mag dit zo blijven bestaan wat ons betreft. Ook deze verenigingen kunnen een contract krijgen voor 2 x 5 jaar met voor de eerste 5 jaar een inzamelvergoeding van € 34 per ton. Indien gewenst kunnen ze wat ons betreft later alsnog overstappen op de blauwe minicontainer.

2.1 Maatwerkaanpak op specifieke locaties waar inzameling met individuele minicontainers niet mogelijk zijn

Inzameling met individuele blauwe minicontainers is niet mogelijk bij de hoogbouw, bij woningen zonder tuin en bij een aantal woningen in de waterdorpen Giethoorn, Ossenzijl en Kalenberg. In beginsel willen we hier overstappen op ondergrondse (of bovengrondse) verzamelcontainers, tenzij ook dit niet kan.

De realisatie van de ondergrondse containers vergt extra aandacht en zorgvuldigheid. Zo moet er bovengronds als ondergronds ruimte zijn en moeten we rekening houden met de toegankelijkheid voor gebruikers en de inzamelaar.

2.2 Onderscheid in makkelijk en lastig uitvoerbare locaties

In de maatwerkaanpak maken we onderscheid in "makkelijk uitvoerbare locaties" en "lastig uitvoerbare locaties". Bij makkelijk uitvoerbare locaties is sprake van voldoende huisaansluitingen en een logische plek naast bestaande ondergrondse containers. Hier kunnen we na een korte zienswijze ronde relatief snel tot plaatsing overgaan.

Plaatsing van papiercontainers bij lastig uitvoerbare locaties moeten we goed doordenken en met bewoners bespreken. Hier gaat het om grotere wooncomplexen waar in de openbare ruimte geen of weinig ruimte is. En ook om kleinere locaties waar een ondergrondse container gelet op het beperkt aantal aansluitingen te duur is.

3.1 Organisaties krijgen een vergoeding en leveren een tegenprestatie

Met de nieuwe afspraken wordt de inzet en de inkomsten voor de nu papier inzamelende organisaties vastgelegd voor de komende 10 jaar. De afspraken die we hebben gemaakt gelden alleen voor de huidige papier inzamelende organisaties. Als een organisatie stopt, vervallen de afspraken.

4.1 Bestaande jaarbudget is toereikend en in egalisatievoorziening is ruimte voor dekking van eenmalige kosten.

Rova doet de investeringen in de nieuwe containers en die kosten worden meegenomen in de jaarlijkse exploitatiekosten. Per saldo is sprake van een verschuiving van kosten. De nieuwe inzamelwijze wordt zelfs een beetje goedkoper. Eenmalige projectkosten (waaronder uitzetten van minicontainers en plaatsingskosten verzamelcontainers) komen direct voor rekening van de gemeente.

Kanttelingen en risico's

1.1 Een 3e (of 4e) mini-container per huishouden neemt extra ruimte in

In beginsel ontvangen alle huishoudens in de laagbouw een blauwe minicontainer voor oud papier. Ze hebben dan drie minicontainers: voor GFT, voor PMD en voor papier. En in het buitengebied ook nog een 4e voor restafval. De ervaring leert dat de meeste huishoudens hier wel plek voor kunnen vinden. Maar soms kan het passen en meten zijn. Voordeel van de blauwe minicontainer is dat het papier niet meer inpandig opgeslagen hoeft te worden (en dat scheelt weer ruimte).

1.2 Ook in Tuk, Willemsoord, Steenwijkerwold, Paasloo en Oldemarkt wonen mensen die graag een blauwe minicontainer willen

Omdat de inzamelende verenigingen in Tuk, Willemsoord, Steenwijkerwold, Paasloo en Oldemarkt hebben aangegeven hun huidige inzamelmethode te willen behouden, blijft het inzamelsysteem daar nu ongewijzigd. Een aantal inwoners heeft bij ons aangegeven dat ze ook graag een blauwe minicontainer willen. Want waarom wordt het papier in de ene kern aan huis opgehaald, terwijl men het in een andere kern maar éénmaal per maand naar een centrale plek in het dorp kan brengen? Ons uitgangspunt is en blijft, dat we met de inzamelende organisaties zoeken naar een inzamelwijze met maximaal draagvlak. Als dat draagvlak verandert, gaan we opnieuw in gesprek met onze inwoners en het verenigingsleven (waaronder plaatselijk belang- en wijkverenigingen).

2.1 Openbare verzamelcontainers hebben ook nadelen

Openbare verzamelcontainers kunnen de openbare ruimte ontsieren. Dat speelt vooral op plekken waar mensen makkelijk vuil/papier naast de container zetten. Oorzaken kunnen zijn: illegaal bijplaatsen, onjuist gebruik, storing, verstopping, lage vullingsgraad (lege dozen), dumping grote hoeveelheden en niet passend in de logistiek. Bij kleine appartementencomplexen gaan we proberen gebruik te maken van collectieve minicontainers die door de bewoners zelf worden beheerd. Dat is ook nog een stuk goedkoper.

Duurzaamheid en social return

Onze vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving. We zijn dan ook blij dat we een manier hebben kunnen vinden waarbij hun inzet gewaarborgd is.

De papierinzameling met een mini-container is naast veilig en efficiënt ook de beste manier om zoveel mogelijk oud papier in te zamelen. Het is makkelijk en zorgt voor kwalitatief goede en schone grondstof. Daarnaast hebben de afgelopen periode verschillende signalen ontvangen van inwoners buiten Steenwijk dat ze ook graag een minicontainer voor oud papier willen gebruiken.

Financiële toelichting

De kosten voor de vervolgaanpak oud papier bestaan uit drie onderdelen: de jaarlijkse Rova-kosten, éénmalige projectkosten en de vrijwilligersvergoeding voor de inzamelende organisaties.

Jaarlijkse Rova-kosten

De jaarlijkse Rova-kosten bestaan uit inzamelkosten en containerkosten (beheer, onderhoud, rente en afschrijving minicontainers en verzamelcontainers). Dit is per saldo iets goedkoper dan de huidige situatie. Weliswaar zijn de containerkosten hoger, maar daar staan lagere inzamelkosten tegenover (zijbeladingsvoertuig met chauffeur is goedkoper dan achterlader met chauffeur en twee beladers). Het (beperkte) voordeel wordt meegenomen in de afvalbegroting en de berekening van de afvalstoffenheffing 2025.

Eénmalige projectkosten

De éénmalige projectkosten bestaan uit plaatsingskosten blauwe minicontainers (€ 20.000), projectbegeleiding (€25.000) en éénmalige plaatsingskosten ondergrondse containers (15 stuks à €

3.000). Totaal € 90.000. Deze éénmalige kosten kunnen worden gedekt uit de egalisatievoorziening reiniging. De stand hiervan bedraagt €1.734.000 per 1 januari 2024.

Vrijwilligersvergoeding

In de gemeentelijke begroting 2024 is structureel € 65.000 opgenomen voor vrijwilligersvergoedingen. In het nieuwe systeem behouden de vrijwilligersorganisaties hun inkomsten (gemiddelde over de jaren ingezamelde tonnages á € 34 per ton) en leveren inspanningen in verhouding tot de vergoeding.

Communicatie en participatie

We leggen de afspraken met de inzamelende organisaties vast in een contract.

Minicontainers papier

Rova informeert de huishoudens een aantal weken voordat de mini-containers worden uitgezet en de inzameling start. Ook wordt dan de inzamelkalender bijgewerkt. Op onze website en de website van Rova informeren we inwoners over de afspraken en de planning.

Verzamelcontainers papier

Per locatie werken we eerst de mogelijke locaties uit. Dit bespreken we met bewoners, zodat ze vooraf hun zienswijze kunnen geven. We hopen zo bezwaren over de locatie te voorkomen. Na deze voorbereiding volgt een formeel locatiebesluit. Afhankelijk van de complexiteit van de locatiekeuze, is meer maatwerk nodig en zal het contact met bewoners nauwer zijn.

Uitvoering en planning

Invoering blauwe minicontainers bij laagbouw

Na uw akkoord krijgt ROVA opdracht om de minicontainers te bestellen, het uitzetten voor te bereiden en de inzamelroutes in te plannen. We verwachten dat de inzameling met de nieuwe minicontainers uiterlijk 1 januari 2025 operationeel is. Rova zal met de inzamelende organisaties een planning maken voor hun inzet als bijrijder.

Invoering (ondergrondse) verzamelcontainers voor papier bij andere locaties papiercontainers

Voor de specifieke locaties waar minicontainers niet passen, is onze aanpak als volgt:

- Op makkelijke uitvoerbare locaties zetten we de invoering van ondergrondse papiercontainers het eerst in gang: communicatie, inspraak, locatiebesluit, containers bestellen en plaatsen. We hanteren een zorgvuldige procedure waarbij mensen vooraf zienswijzen kunnen indienen (participatie). Daarna gaan we zo snel mogelijk over tot uitvoering. We koersen er op deze makkelijk uitvoerbare locaties begin 2025 af te ronden. Dit is ook afhankelijk van de besteltermijnen die kunnen oplopen van 4 tot 6 maanden;
- De meer complexe locaties pakken we individueel op. We treden in overleg met de bewoners en zoeken gezamenlijk de beste oplossing. Dat kan zijn ondergronds, bovengronds of collectieve minicontainers;
- In dit proces nemen we ook mee waar we collectieve GFT-voorzieningen kunnen plaatsen.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

1. In gebieden waar met de huidige inzamelende organisaties overeenstemming is bereikt een minicontainer voor oud papier in te voeren.
2. Bij specifieke situaties, zoals de hoogbouw, woningen zonder tuin en waterdorpen te kiezen voor maatwerk.
3. Akkoord te gaan dat het college met de huidige papier inzamelende organisaties een contract afsluit voor tien jaar, waarin wordt geregeld dat de huidige vergoeding in stand blijft zolang daar een tegenprestatie voor wordt geleverd.
4. De eenmalige extra kosten van € 90.000 te dekken uit de egalisatievoorziening reiniging.